

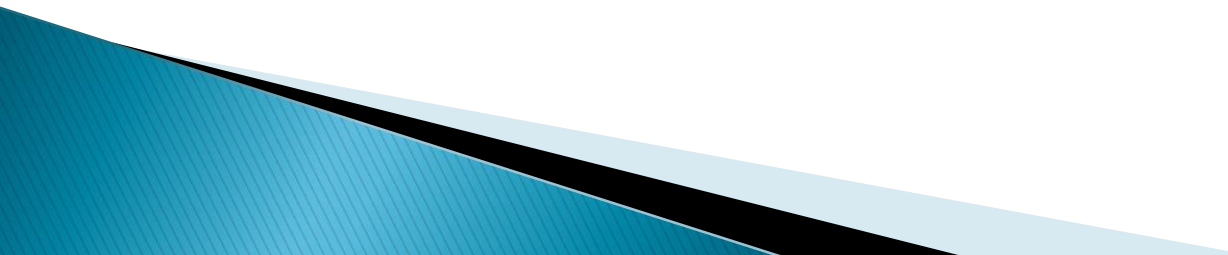
UČENJE

31. oktobar 2017. godine

Pojam učenja

- Učenje je
- **relativno trajna promena u individui,**
 - nije privremena promena kao što je umor, alkoholisanost
 - nije apsolutno trajna – postoji i zaboravljanje
- **koja se pod određenim uslovima može manifestovati u njenom ponašanju**
 - ne mora odmah da bude vidljiva (npr. stajanje na crvenom svetlu manifestuje se samo na semaforu)
- **i koja je rezultat njene aktivnosti.**
 - nije posledica fizičkih promena organizma

Vrste učenja

- habituacija i senzitivizacija
 - klasično uslovljavanje
 - instrumentalno učenje
 - učenje uviđanjem
 - učenje po modelu
 - sticanje senzo-motornih veština
 - verbalno učenje
- 

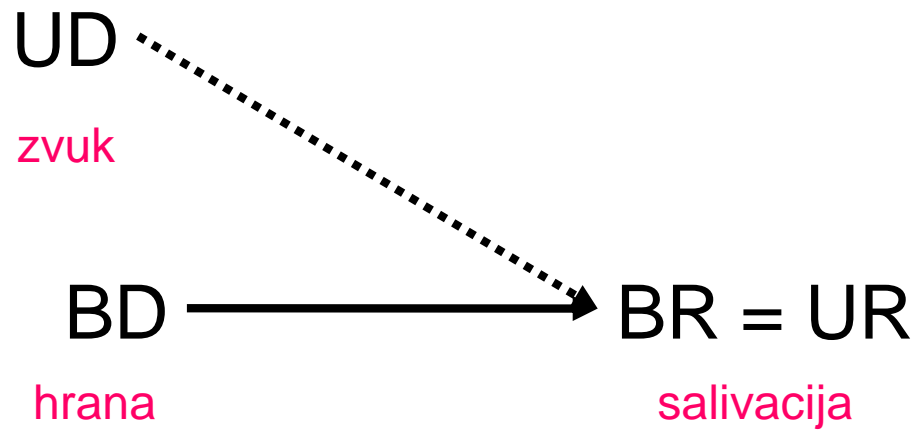
Senzitizacija i habituacija

- Senzitizacija je povećana osetljivost organizma koja nastaje usled ponavljanja intenzivnih i opasnih draži.
 - Usled povećane osetljivosti reaguje se brže i snažnije, reaguje se na draži na koje se prethodno ne bi reagovalo
- Habituacija je smanjena osetljivost organizma koja nastaje usled ponavljanja draži koje se ponavljaju a koje nisu od značaja.
 - Na ovakve draži se ne reaguje jer nisu informativne.
- Traju izvesno vreme i imaju biološki – adaptivni značaj.

Klasično uslovljavanje

- Osnovni uslov – dodir dve draži u vremenu
- Davanje bezuslovne draži automatski izaziva reakciju
- Ponovljno izlaganje neutralne draži i bezuslovne draži
- Neutralna draž postaje uslovna
 - izaziva reakciju koju je prethodno izazivala BD sa kojom je davana u paru
 - uslovnu reakciju

Klasično uslovljavanje



Klasično uslovljavanje

- Moguće je usloviti
 - spoljašnje, motorne reakcije
 - Podizanje šape (el. šok + zvuk)
 - reakcije unutrašnjih organa
 - salivacija, krvni pritisak...
 - imunološke reakcije
 - **emocionalne reakcije**

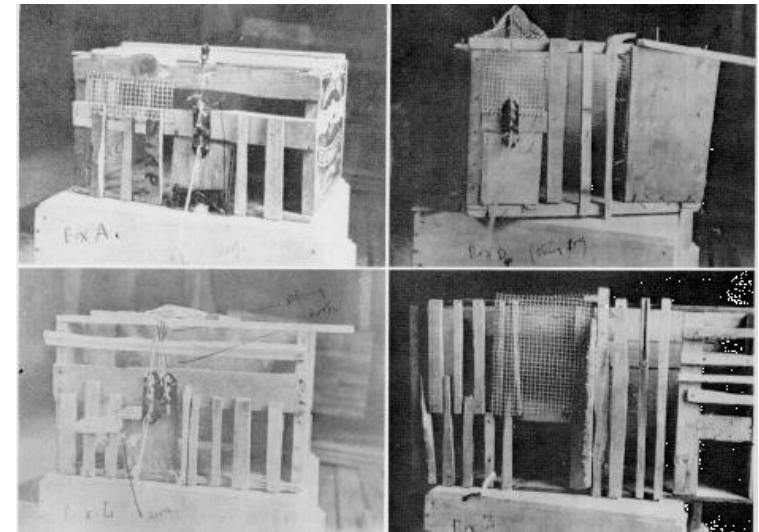
Emocionalno uslovljavanje

- Slučaj "Malog Alberta"
 - Beli pacov (ND)
 - Jak zvuk (BD) – strah (BR)
 - ND → UD
- Karakteristike:
 - nastaje veoma brzo
 - Posle nekoliko ponavljanja
 - lako se generalizuje
 - Strah od svega belog, krznenog...
 - teško se gasi
 - Potrebno je mnogo puta pokazati UD u odsustvu neprijatnosti
- U svakodnevnom životu dovoljno javljanje ND uz intenzivnu emociju
 - Fobije
 - Simpatije/antipatije



Instrumentalno učenje

- Torndajkovi ogledi sa mačkama
 - Gladna mačka zatvorena u kavez, ispred kaveza hrana
 - Slepí pokušaji
 - Mačka pokušava da se provuče, izađe na silu...
 - Slučajni uspesi
 - Nasumice izvede pokret koji otvori vrata
 - Odsustvo inteligencije
 - Postupnost u učenju – svaki sledeći put nešto manji broj slepih pokušaja



Instrumentalno učenje

- **Zakon efekta**
 - reakcije se učvršćuju ili eliminišu u zavisnosti od efekata koje proizvode
 - Reakcije koje dovode do nagrade bivaju automatski učvršćene
 - Reakcije koje ne dovode do nagrade (ili dovode do kazne) bivaju eliminisane
- **Princip potkrepljenja**
 - nagrada dovodi do jačanja nagrađivanog ponašanja
 - Da bi se učvrstilo ponašanje potreban je motiv i njegovo zadovoljenje
- **Kod ljudi posredovano kognitivni procesima**
 - Pamćenje

Značaj instrumentalnog učenja

- Uče se
 - načini ispoljavanja osobina ličnosti
 - stil kognitivnog funkcionisanja
 - motorne veštine...
- Značaj u pedagoškoj praksi
- Značaj u korigovanju ponašanja
 - Ekonomija žetona
- Parcijalno potkrepljenje
 - Nagrada za ponašanje koje i najmanje liči na željeno

Učenje uviđanjem

- Rešavanje problema uviđanjem
- Problem – situacija u kojoj
 - postoji neka potreba – organizam je motivisan,
 - postoji prepreka između organizma i cilja,
 - postojeći repertoar navika ne može da dovede do cilja/savladvanja prepreke.
- Mogući načini rešavanja
 - Slučajno, slepi pokušaji, slučajni uspesi, bez učešća inteligencije
 - postupnost u učenju, ponavljanje grešaka pri ponovnom stavljanju u istu situaciju – instrumentalno učenje
 - Uviđanjem, uz učešće inteligencije
 - naglo, skokovito, usled shvatanja situacije, uviđanje odnosa između elemenata situacije (sredstava i cilja).

Učenje uviđanjem

- Kelerovi eksperimenti sa antropoidnim majmunima
- Problem 1: Korišćenje oruđa
 - šimp. u kavezu, banana izvan kaveza (ne može rukom), u kavezu štap
 - u početku, ponašanje Torndajkove mačke
 - daljim posmatranjem, Keler uočava

objektivne znake uviđanja:

- posle agresivnog ponašanja, š. se povlači u ugao kaveza, sedi mirno, odjednom – “lice mu se ozari”
- potom, u nizu neprekidnih, direktnih, jasno usmerenih koraka ide pravo ka štapu i njm dohvata bananu (najkraćim putem ostvaruje cilj)
- kad se ponovo nađe u istoj situaciji, ne ponavlja pogrešne radnje
- kad se nađe u sličnoj situaciji, koristi isti princip rešavanja

Učenje uviđanjem

- Problem 2: Dvofazni zadatak
 - Stvaranje “plana akcije”
 - 1. faza plana: dohvatiti duži štap kraćim
 - 2. faza plana: dužim štapom dohvatiti bananu
- Problem 3: Pravljenje oruđa
 - Konstruisanje novog sredstva (dve trske; kutije)



Učenje po modelu

- Imitacija (spolja vidljivo), identifikacija (osobine ličnosti)
- Bandurina istraživanja
 - I faza: Gledanje filma, tri verzije, tri grupe dece; u filmu odrasli
 - a) potkrepljuje agresiju,
 - b) kažnjava agresiju,
 - c) ponaša se indiferentno.
 - II faza: testiranje, prostorija sa igračkama,
 - grupa b ispoljava manju tendenciju agresivnog ponašanja.
 - III faza: Naknadni test – potkrepljivanje opisa, ili izvođenja ponašanja,
 - sve grupe podjednako uspešne.
 - Zaključak: Supstitutivno nagrađivanje, ili kažnjavanje ne deluju na proces učenja, već na izvođenje posmatranog ponašanja

Učenje po modelu

■ Komponente:

- Mora da postoji uzor
 - Osoba na čije ponašanje se ugledamo – osoba vredna pažnje, divljenja
- Druga osoba poseduje opažajne i motorne sposobnosti
- Druga osoba pažljivo posmatra uzor i pamti opaženo
- Druga osoba je motivisana da se ponaša kao uzor
- Pod određenim uslovima, druga osoba se ponaša kao uzor

Sticanje motornih veština

- **Primenom nekoliko oblika učenja**
 - Pokušaji i pogreške
 - Ugledanje na uzor
 - Uticaj kognitivnih faktora
- **Važne komponente**
 - **Upoznavanje sa veštinom**
 - Stvaranje predstave radnje
 - Posmatranjem
 - Verbalnim opisom
 - **Brojna ponavljanja**
 - U početku po segmentima
 - Kasnije u celini, automatizovano
 - **Poznavanje rezultata**
 - Povratna informacija

Verbalno učenje

- Učenje verbalnog gradiva
- Dve vrste verbalnog učenja
 - Učenje napamet – memorisanje
 - Učenje sa razumevanjem – uviđanjem, razmišljanjem
- Vrsta verbalnog učenja nije određena sadržajem, već strategijom učenja
 - I datume je moguće osmisliti.
- Tipično učenje u školskoj sredini – o tome više na sledećem času.

Transfer učenja

- Efekti ranijeg učenja na kasnije učenje ili aktivnost.
- Dejstvo transfera
 - Pozitivno – olakšava učenje
 - Negativno – otežava učenje
- Dva bitna aspekta:
 - mogućnost vežbanja i razvijanja psihičkih funkcija
 - Svodi se na sticanje veština da se uči, pamti
 - primena stečenog znanja u novim situacijama
 - Uopšteno znanje primenljivije od konkretnog
 - Primenljivije znanje koje se zasniva ne većem broju primera
 - Primenljivije znanje do kojeg je učenik sam došao
 - Transfer ne mora spontano da se javi – moguće je učenje za transfer!